

Registratienummer:

1404756

**Notulen van de openbare vergadering van Provinciale Staten van Flevoland
gehouden op woensdag 26 september 2012 om 19.30 uur in het Provinciehuis te
Lelystad.**

Aanwezig zijn:

De dames R. Azarkan (PvdA), M.C. Bax (PvdD), F.J.E. Boode-Groot Nibbelink (PvdA), de heren E.G. Boshuijzen (50 PLUS), R.P.G. Bosma (VVD), F. Boundati (PvdA), W. Boutkan (PVV), F. Brouwer (CU), mevrouw I. van Hooff (VVD), de heer C.A. Jansen (PVV), de dames J.M. Jonker-Waterlander (VVD), I.B. Joosse (PVV), de heren J. van Klaveren (PVV), C.J. Kok (PVV), S.J. Kok (D66), J. Kramer (VVD), E.F. Kunst (D66), G. Laagland (PVV), de dames M. Luyer (CDA), J.L.E. Meursing-Stam de Jonge (VVD), de heren S. Miske (GroenLinks), R.T. Oost, (CDA), P.T.J. Pels (PvdA), E.F. Plate (VVD), H. van Ravenzwaaij (SP), J. de Reus (VVD, vanaf 19.35 uur), M.A. Rijsberman (D66), de dames S. Röttscheid (D66), C.J. Schotman (CDA), de heren R.J. Siepel (CU), J.N. Simonse (SGP), E. Sloot (PvdA), A. Stuivenberg (SP), mevrouw S. Verbeek (SP), de heer H.W.E. van Vliet (VVD), mevrouw Y. Weijand (VVD), de heer J. van Wieren (CDA).

Tevens aanwezig: De leden van het college van Gedeputeerde Staten, de heer J.N.J. Appelman (CDA), mevrouw A.E. Blik-de Jong (VVD), de heren J. Lodders (VVD) en M.J.D. Witteman (PvdA).

Afwezig: de heren J.E. Geersing (CU), J.J.T.M. van den Donk (PvdA)

Voorzitter:

De heer L. Verbeek (CdK)

Griffier:

Mevrouw I.M. Rozema, interim-griffier.

1. Opening.

De voorzitter: "Dames en heren hartelijk welkom op deze vergadering van Provinciale Staten van 26 september 2012. Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heren Geersing en Van den Donk. Ik zie dat er nog een paar stoelen onbezet zijn maar volgens mij hebben we wel het quorum, dus ik stel toch voor om conform de afgesproken tijd te beginnen. Gaat u daarmee akkoord? Het is conform de werkafspraken. We moeten mensen die op tijd komen niet straffen door op telaarcomers te wachten, stel ik voor. De koffie komt eraan. Geen koffie? Ik gun de VVD wel een kop koffie. Dat konden zij wel eens nodig hebben. Wij gaan naar agendapunt 2."

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: "U hebt op uw tafel een aangepaste agenda aangetroffen. En naar aanleiding van de opinierondes van vandaag is er één hamerstuk aan de agenda toegevoegd. Dat betreft de subsidieverordening Natuur en Landschapsbeheer. Daar kom ik zo nog op terug. Mijnheer Van Klaveren."

De heer Van Klaveren: "Voorzitter. Ik zou graag een agendapunt willen toevoegen, als dat kan. Ik wil in ieder geval het voorstel doen om een debatje in te voegen met betrekking tot de overstap van een Statenlid van GroenLinks naar de fractie van D66."

De voorzitter: "Dat was mij bekend. Daar wilde ik over beginnen. Er zijn meer mensen die iets willen toevoegen. Dus als u mij toestaat dan deel ik eerst mee wat mij bekend is wat men wil

---

toevoegen en dan zullen wij dat verder conform het reglement afhandelen. Ik ben dus nog steeds bezig met de vaststelling van de agenda. Het Presidium heeft u gisteravond nog een voorstel doen toekomen voor de benoeming van een nieuw lid in het Presidium, de heer Sloot. Gaat u ermee akkoord dat we dit toevoegen aan de agenda bij punt 8a? Het is allemaal erg 'last-minute' maar het leek ons nu ook weer niet zo'n controversieel onderwerp zodat het op deze manier wel zou moeten kunnen. Gaat u daarmee akkoord? Dan behandelen wij dat bij agendapunt 8a. Ik heb begrepen dat de fractie van de PVV, de heer Van Klaveren begon er al over, een verzoek wil doen voor een aanvulling op de agenda. Misschien kunt u dat even toelichten. Doet de heer Van Klaveren dat zelf? Prima. Ga uw gang.

De heer Van Klaveren: "Ja, dat doet de heer van Klaveren zelf. Ja, de reden dat we dit debatje aanvragen, heeft te maken met de gewijzigde verhouding in de Staten. Daar waar de burgers middels verkiezingen GroenLinks nog 2 zetels gaven en D66 3, heeft de overstap van voormalig GroenLinks fractievoorzitter de heer Kok ervoor gezorgd dat GroenLinks nu nog slechts 1 zetel heeft en D66 inmiddels 4 stoeltjes inpikt. De burgers van Flevoland hebben, naar onze bescheiden mening, recht op een heldere politieke verklaring en recht op de visie van de verschillende Statenfracties op dit merkwaardige gebeuren."

De voorzitter: "Daarmee heeft u uw verzoek toegelicht. Gaat u ermee akkoord dat wij dit verzoek op de agenda plaatsen? De heer Rijsberman wil een opmerking maken. Ga uw gang."

De heer Rijsberman: "Voorzitter, aangezien het hier om personen gaat, willen wij verzoeken dit agendapunt in beslotenheid te behandelen."

De voorzitter: "Ik hoor even wat meer meningen. Mevrouw Luyer."

Mevrouw Luyer: "Voorzitter, daar ben ik het niet mee eens want het gaat niet om personen maar het gaat om de achterliggende overwegingen en motivatie. Daar wil ikzelf ook een aantal vragen over stellen. Ik zou er voor willen pleiten dit juist in de openbaarheid te doen want daar heeft ook de burger recht op."

De voorzitter: "Nog anderen die er iets over willen zeggen? De heer Pels."

De heer Pels: "Ja voorzitter, dat onderschrijf ik. Dit moet toch echt in transparantie plaatsvinden. Dat zou D66 toch ook moeten vinden."

De voorzitter: "Nog andere fracties? De heer Boshuijzen."

De heer Boshuijzen: "Ja ik vraag mij in gemoede af of deze overstap wel een zaak van de Staten is. Het gaat om een persoonlijke beslissing van iemand en vervolgens is het een beslissing van een groepering binnen deze Staten om deze persoon op te nemen."

De voorzitter: "De heer Siepel van de ChristenUnie."

De heer Siepel: "Ja voorzitter, mijn fractie steunt zowel het verzoek om dit debat te voeren als het voorstel om dat in openbaarheid te doen. De geloofwaardigheid van de politiek is in het geding en daar moeten wij in alle openheid over kunnen praten. Dat is ook, mijnheer Boshuijzen, een aangelegenheid die tot de competentie van de Staten behoort."

De voorzitter: "De heer Stuivenberg."

De heer Stuivenberg: "Voorzitter, de SP sluit zich daarbij aan."

De voorzitter: "Nog andere mensen die zich hierover willen uitspreken? De heer De Reus van de VVD. Hartelijk welkom overigens."

De heer De Reus: "Dank u wel, voorzitter. De VVD heeft geen enkele behoefte aan een debat over deze zaak. Hoe je ook over de overstap kunt denken: volgens de Kieswet of formeel

juridisch versus moreel, het is een zaak van de heer Kok. Hij is gekozen en hij neemt zijn zetel mee. Wij hebben geen behoefte aan een debat."

De voorzitter: "De heer Simonse, ga uw gang."

De heer Simonse: "Voorzitter dan zal ik mij ook maar uitspreken. Het is onze mening dat hier het aanzien van de politiek in het geding is. Daarom dit debat in de openbaarheid."

De voorzitter: "Nog anderen die het woord hierover willen voeren? Ik maak uit de diverse opmerkingen op dat het zinvol is om hier echt even over te stemmen. Ik breng twee onderwerpen in stemming bij dit voorstel. Ten eerste: plaatsen wij het op de agenda? Ten tweede vraag ik: moet het in het openbaar of besloten? Ik zal voorstellen het in openbaarheid te doen want ik heb de indruk dat daar een meerderheid voor is. Dan brengen wij dat in stemming. Als dat wordt afgewezen doen wij het dus besloten. Gaat u ermee akkoord om het zo te behandelen? Dan breng ik eerst in stemming: plaatsen wij het op de agenda? Wie is daarvoor?"

Stemming

Voor stemmen: GroenLinks, ChristenUnie, SP, PVV, SGP, CDA, PvdA, en twee leden van de VVD. Dat is een meerderheid. Daarmee is het voorstel aangenomen. Het waren 24 stemmen voor. Dan breng ik nu in stemming of het in openbaarheid of in beslotenheid moet worden behandeld. Ik breng in stemming: wie is ervoor om het in openbaarheid te behandelen?

Stemming

Voor stemmen: alle Statenleden met uitzondering van D66. Dat is een grote meerderheid. Dan wordt het dus in openbaarheid behandeld. Dan behandelen wij dit bij agendapunt 8b. Dan ziet u dat straks aankomen.

Verder kan ik u melden bij de vaststelling van de agenda dat de heer Laagland van de PVV heeft aangekondigd mondelinge vragen te willen stellen over de fietsbrug over de A6. Mevrouw Schotman wil vragen stellen over het open planproces natuur. De heer Oost heeft vragen over de luchthaven Lelystad. Die vragen behandelen we bij punt 4, conform de procedures die wij daarvoor hebben afgesproken. Verder is er sprake van een wisseling van burgerleden bij de fractie van GroenLinks. Mevrouw Ellen van den Berg heeft haar ontslag ingediend en daarvoor in de plaats komt mevrouw Judith Staalman. Zij is niet onbekend in deze kringen. Maar zij zal wel weer opnieuw benoemd en beëdigd moeten worden. Dat doen wij onder agendapunt 3a. Gaat u daarmee akkoord?"

3. Mededelingen

De voorzitter: "Wij hebben geen mededelingen te behandelen voor zover ons bekend. Ook niet van uw zijde? Dan gaan wij gelijk door naar agendapunt 3a."

3a. Beëdiging mevrouw Staalman (GroenLinks) als burgerlid.

Ik verzoek mevrouw Judith Staalman naar voren te komen. U doet het voor de derde keer dus u weet hoe het gaat. Maar de wet schrijft toch echt voor dat elke keer opnieuw als u aantreedt, u dat moet doen. Het gebeurt ook als Provinciale Staten opnieuw aantreden. Dan moet u ook elke keer opnieuw dit doen. Het gaat in dit geval om de belofte.

Ik verklaar dat ik, om als burgerlid benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid naar eer en geweten zal vervullen."

Mevrouw Staalman: "Dat verklaar en beloof ik."

De voorzitter: "Dank u wel. Veel sterkte met uw werk. De griffier zal u nog een bloemetje overhandigen, maar ik stel voor dat we doorgaan met vergaderen."

De griffier overhandigt een bloemetje.

4. *Vragenhalfuurtje*

De voorzitter: "Wij gaan door met agendapunt vier. De heer Laagland heeft het woord voor mondelinge vragen. Ga uw gang."

De heer Laagland: "Voorzitter, voor de fietsbrug over de A6, waarvan de financiering in de vorige Statenvergadering is goedgekeurd, is Europese subsidie van ruim € 1.000.000 aangevraagd. Deze subsidie wordt volgens maatregel 125 van het PlattelandsOntwikkelingsPlan (POP) verstrekt ter verbetering van de gefragmenteerde structuren van percelen en de toegang tot en tussen die percelen. Door het realiseren van een fietsbrug over de A6, gevolgd door een kort fietspad dwars door een bestaande landbouwkavel, wordt kennelijk aan deze voorwaarde voldaan. Terwijl er nota bene al een fietstunnel op een paar honderd meter afstand onder de A6 doorloopt. Voorzitter, in dit geval is er dus geen sprake van fragmentatie van percelen. Wij kennen in deze polder gelukkig geen fragmentatie van percelen. Terwijl de toegang reeds door de bestaande fietstunnel is gerealiseerd. Ik heb daarom maar één vraag, gezien dit, aan de gedeputeerde: kunt u garanderen dat deze subsidie op de juiste gronden is aangevraagd? Een simpel ja of nee volstaat, wat mij betreft."

De voorzitter: "Het woord is aan de gedeputeerde. U hebt de lengte van deze vergadering in de hand."

Gedeputeerde Appelman: "Voorzitter, dat is het geval. Voordat wij een beschikking kunnen afgeven, moet er een zogenaamde conformiteitsverklaring worden afgegeven. Dat doet het betaalorgaan. Dat is allemaal al gebeurd. Anders kunnen wij ook geen beschikking afgeven. Dus die vraag kan ik met een volmondig ja, beantwoorden."

De voorzitter: "Heeft u nog aanvullende vragen of opmerkingen?"

De heer Laagland: "Nee, dank u wel. Dan weten wij voorlopig genoeg. We komen zeker nog op dit onderwerp terug. Dank u wel."

De voorzitter: "Prima, dat wachten wij dan af. Mag ik mevrouw Schotman vragen haar vraag te stellen? Het gaat over het onderwerp open planproces natuur. Ga uw gang."

Mevrouw Schotman: "Dank u wel, voorzitter. We hebben vandaag in meerdere settings al gesproken over het Oostvaarderswold. Dat ging meer over de terugblik. Veel interessanter is natuurlijk hoe de toekomst van de natuur in Flevoland er uitgaat zien. Daar is in mei jongstleden ook een motie over aangenomen. Een motie over het zogenaamde open planproces Oostvaarderswold, waarin een aantal kaders en de randvoorwaarden zijn meegegeven. Wij hebben begrepen dat het college daar uitvoering aan zal geven, middels het aanstellen van een voorzitter hebben wij onlangs meegekregen. In de motie staat echter ook genoemd dat in december aanstaande de resultaten van het open planproces zullen worden opgeleverd. Het is weliswaar eind september, bijna oktober, dus in mijn beleving begint december aanstaande te raken. Ik ben en met mij de CDA fractie natuurlijk, zeer geïnteresseerd wat nu de stand van zaken is van het open planproces. Wat is de voortgang die inmiddels geboekt is? Is er al een inschatting te maken van wat voor soort resultaat wij in december tegemoet kunnen zien, die aansluiten op de aangenomen motie? Tot slot nog een vraag, gelet op de informatievoorziening naar de Staten. Ik denk dat wij er allemaal behoefte aan hebben om te weten hoe wij nou tot december worden geïnformeerd over het verloop van dit open planproces. Temeer daar er ook externe partijen intensief bij betrokken zullen worden en wij als volksvertegenwoordigers natuurlijk ook met die partijen in gesprek raken. Het is dan wel handig om goed op elkaar ingespeeld te zijn. Dit zijn mijn vragen."

De voorzitter: "Dank u wel. Gedeputeerde Witteman zal erop ingaan."

Gedeputeerde Witteman: "Dank u wel, voorzitter. Ja, het open planproces is een proces waar op verzoek van de Staten door een onafhankelijke commissie, tenminste een commissie van

buiten deze organisatie, invulling aan wordt gegeven. Belangrijkste beslissing daarbij voor het college als het gaat om uitvoering geven aan dat verhaal, was het zoeken naar een voorzitter die in staat moet worden geacht om dat proces tot een goed einde te brengen. Die hebben wij gevonden. Daar hebt u ook een bericht over gehad. Vanaf dat moment is die voorzitter ook aan de gang gegaan met de organisatie die hij daarvoor heeft aangetrokken, want ook dat gebeurt niet hier in huis, om dat proces vorm te geven. Dat doet hij natuurlijk binnen de kaders die door uw Staten zijn aangegeven. De motie met de bijlagen die daarbij zaten, is natuurlijk in zijn bezit gesteld. Verder hebben wij gezegd: alle informatie die aanwezig is over dit onderwerp, is bij ons te vinden. Wij hebben ambtenaren aangesteld die ervoor zorgen dat de informatie die nodig is, wordt verstrekt. Ik de eerste maand dat deze voorzitter aan de gang is gegaan, augustus, heeft het werk vooral gezeten in het zorgen dat alle informatie bekend werd bij de organisatie die hij heeft om dit proces te gaan trekken. Een hele grondige analyse van alle beschikbare papieren is bekeken. Vervolgens is deze inventarisatie input geweest voor een gespreksronde die door de voorzitter, de heer Bekker, is gestart. Ik heb begrepen ook al met een paar mensen uit deze zaal. Hij steekt die gesprekken heel breed in. Hij is op het ogenblik in gesprek gegaan met grondeigenaren, belangenvertegenwoordigers en eindgebruikers in het gebied tussen Oostvaardersplassen en het Horsterwold. Hij luistert daarbij naar de belangen die er zijn en hij kijkt daarbij naar uitdagingen die er te zien zijn rond het onderwerp in den brede: natuur in Flevoland. Het is de bedoeling dat die gespreksronden moeten resulteren in een, ik citeer even want ik heb de voorzitter natuurlijk zelf gebeld toen ik wist dat u deze vraag zou gaan stellen, moet resulteren in een overzicht van belangen, een opgave van de mogelijke combinaties daarin en ze moeten voor hem een definitieve aanpak opleveren voor de fase die daarna komt waarbij er gewerkt gaat worden aan een plan voor nieuwe natuur in Flevoland. Wat ik u zei is dat wij de voorzitter de opdracht meegegeven hebben om binnen uw kaders te werken. We hebben ook gezegd dat op het moment dat daar de spanning opkomt, het aan de voorzitter is om daar vervolgens mee terug te komen. Uitgangspunt is natuurlijk de tijd die u aangegeven heeft. De voorzitter heeft mij wel laten weten dat gezien al de belangen die er zijn en de partijen waarmee zij het gesprek aan moeten gaan, hij denkt dat de tijd die beschikbaar is wel krap is. Op het moment dat ik dat echt kan laten zien, kom ik daarmee bij u terug. Wij hebben het hele traject bij de voorzitter neergelegd. We hebben ook gezegd dat wij ook de verantwoordelijkheid voor de communicatie naar buiten en naar de Staten toe bij de voorzitter hebben neergelegd. Dat betekent dat wij verwachten dat hij komt met een bulletin over het onderwerp. Ik heb begrepen dat het eerste binnenkort zal verschijnen. Dat doen wij allemaal om ervoor te zorgen dat wij als college zo min mogelijk invloed uitoefenen op het gehele proces. Nogmaals, wat tot nu toe gebeurd is, zit vooral in inventarisatie en het voeren van gesprekken met mensen in het gebied. Wij wachten op het ogenblik op het vervolg daarop. Ik verwacht dat u de eerste nieuwsbrief ook heeft kunnen lezen tegen die tijd zodat u kunt zien hoe het verdergaat. Tot zover, voorzitter."

De voorzitter "Is het u duidelijk of wilt u nog aanvullende vragen stellen?"

Mevrouw Schotman: "Ja graag. Als ik het goed begrijp, los even van de toelichting over wat er intussen gebeurd is, zal er in december dus een plan van aanpak liggen over het vervolgproces. Heb ik dat nu goed begrepen?"

Gedeputeerde Witteman: "Nee, de opdracht aan de voorzitter is eigenlijk in twee stukken geknipt. Wij gingen met de voorzitter in gesprek en zeiden: dit is de opdracht en we hebben ook over financiële kaders gesproken. Dan is het voor zo iemand moeilijk om meteen aan het begin te bepalen wat er allemaal gaat gebeuren. Het is een open planproces. Daar kan van alles in gebeuren. Op het moment dat allerlei partijen in de provincie zich met die discussie gaan bezighouden, kunnen er ook onverwachte ontwikkelingen zijn. Op het moment dat er iemand zegt: er is een idee; nieuwe natuur kan ook op een heel andere plek, dan betekent dat wel dat je op grond daarvan weer allerlei nieuwe vragen opwerpt. De voorzitter heeft aan ons gevraagd: 'kan ik nu eerst een opdracht krijgen voor het eerste deel, de eerste fase. Gewoon inventariseren. Zodat ik weet wat ik kan verwachten. Vervolgens kom ik dan met een voorstel voor het vervolg proces.' Die eerste fase is nu bijna afgerond want die zit vooral in het inventariseren. Dus ik verwacht en dat gaf ik net aan dat het voorstel voor het vervolgproces aan het einde van die eerste gespreksronde zit. Dat verwachten wij dus in de komende maand.

Maar vanwege het karakter open planproces, gaan er dus in dat proces dingen gebeuren die je wellicht niet kunt voorzien. Daarover hebben wij gezegd: als dat gebeurt, want het betekent dat het invloed heeft op de doorlooptijd, komt dan heel snel terug want dan moeten wij terug naar de Staten omdat er wel een kader bijligt. "

Mevrouw Schotman: "Tot slot. Eén ding wil ik tot slot constateren. Ik begrijp dat er een andere invulling qua tijdsbeslag aan de motie wordt gegeven. In de motie wordt gevraagd om in december met resultaat te komen. Dat vind ik op zich niet zozeer een punt van discussie of een verschil van inzicht. Ik kan mij iets voorstellen bij die uitleg. Ik had er wel graag even actief over geïnformeerd willen worden. Tot zover."

Gedeputeerde Witteman: "Voorzitter, over het laatste zei ik: wij werken nu nog binnen de kaders. Ik heb tegen de voorzitter gezegd dat als duidelijk wordt dat die kaders niet hanteerbaar zijn, dat wij dan eerst terug moeten. Dan zult u, als Staten, moeten zeggen of u vindt dat u bereid bent om die kaders aan te passen. Uitgangspunt zijn de kaders. In december resultaat. Op het moment dat de voorzitter van het open planproces naar mij toe komt en zegt: ik heb het allemaal bekeken en ik denk dat het niet gaat lukken, dan kom ik terug bij uw Staten en dan zult u moeten zeggen of u bereid bent om op grond van de argumenten die hij geeft, extra ruimte te geven. Als u dat niet doet dan houden wij vast aan de kaders die u gesteld heeft. Het is nog geen feit zoals u constateert maar het zou een feit kunnen worden. Maar dan krijgt u de gelegenheid om daarvan te zeggen wat u daarvan vindt."

De voorzitter: "Dank u wel."

Mevrouw Schotman: "Ik vind u erg verwarrend op dit punt."

De voorzitter: "Prima. Ik zie dat de heer Jansen wil interrumperen maar het reglement van orde, zoals u dat met elkaar heeft vastgesteld, staat dat niet toe. Er is alleen een gesprek tussen de vraagsteller en de gedeputeerde en als u toch over het onderwerp wenst te spreken dan moet u het agenderen. Dat is de afspraak."

De heer Jansen: "Voor zover ik weet staat het aan andere partijen vrij om hierop in te haken, voorzitter."

De voorzitter: "Nee, we hebben er met elkaar over gesproken hoe het bij het vragenuurtje zou gaan. We hebben expliciet vastgesteld dat andere partijen niet meedoen in dat debat. Anders moet u met een voorstel naar het presidium om het reglement van orde te wijzigen. Ik ga verder met de heer Oost. Hij heeft vragen over luchthaven Lelystad. Ga uw gang."

De heer Oost: "Dank u wel, voorzitter. We praten al een hele tijd over de duurzame ontwikkeling van de luchthaven Lelystad. De Alders tafel is daarmee aan de slag geweest. Er lijkt nu schot in de zaak te komen. We hebben namelijk kennis kunnen nemen van de reactie van het kabinet op het rapport van de Alders tafel. Naar aanleiding van deze reactie van het kabinet, heeft de CDA fractie een aantal vragen. Wanneer kunnen wij een beperkte verkeersleiding op luchthaven Lelystad tegemoet zien? Dat lijkt ons van belang voor de ontwikkeling. Hoe en wanneer denkt u de regionale weg infrastructuur binnen de provincie in te richten ten behoeve van de uitbreiding van de luchthaven? Kunt u ook aangeven, want wij horen dat er wat onrust over is binnen de provincie, welke extra investeringskosten gemoeid zijn met het draaien van de baan om de geluidsoverlast voor Dronten te beperken? Bent u ook bereid om een voorstel te doen voor de bekostiging van deze extra kosten? Bent u ook bereid om initiatief te nemen om deze investeringen zo nodig met een vitale coalitie te financieren? Dat waren mijn vragen, voorzitter."

De voorzitter: "Dank u wel. Gedeputeerde Lodders."

Gedeputeerde Lodders: "Dank u wel, voorzitter. Ja, op basis van het kabinetsbesluit wordt er op dit moment een uitwerking opgesteld, dat gebeurt op het ministerie van IenM in samenwerking met de exploitant van de luchthaven. Daarmee lijkt er, zoals de heer Oost ook zegt, schot in de

zaak te komen. De provincie is er overigens bij betrokken via de Alders tafel. Voor het einde van het jaar moet er duidelijkheid zijn over hoe die uitwerking eruit ziet. De introductie van luchtverkeersleiding, om antwoord op uw eerste vraag te geven, volledig of beperkt dat zal dan blijken, is daar een onderdeel van. Als het gaat om de investering in de infrastructuur dan spelen daar eigenlijk drie dingen op dit moment. In het Alders advies wordt gesproken over een intentieverklaring met het Rijk. Die wordt nu voorbereid. Mijn verwachting is dat we eind oktober begin november die intentieverklaring kunnen tekenen. Het gaat over een onderzoek over welke infrastructuur bij de gefaseerde ontwikkeling van de luchthaven nodig is en hoe we dat in de tijd en in de besluitvorming gaan uitzetten. Het gaat dan onderdeel uitmaken van het MIRT overleg van het Rijk. Het tweede dat daar speelt is de motie die tijdens de behandeling van de voorjaarsnota is aangenomen en volgens mij ook door uw fractie is ingediend; om de kosten in beeld te brengen van het transferium en de ontsluiting van Lelystad Zuid. Die uitwerking komt op zeer korte termijn naar u toe want u hebt gevraagd om er bij de begrotingsbehandeling duidelijkheid over te hebben. Ik verwacht dat deze binnen twee/drie weken bij u is, zodat u die bij de behandeling van de begroting kunt betrekken. Het derde is het P-MIRT. Dat maakt onderdeel uit van dezelfde begroting. Daar is ook aangegeven dat de directe ontsluiting van de luchthaven opgenomen is. In 2015/2016, afhankelijk van hoe snel de ontwikkeling gaat, zal dit ter hand genomen worden. Daar is dus al rekening mee gehouden in ons provinciale investeringsprogramma. Dan de vraag over de baanverdraaiing. In het verleden is daar al een onderzoek naar gedaan. Dat onderzoek is, denk ik, een jaar of 3/4 oud. Daaruit is gebleken dat je voor een baanverdraaiing moet rekenen dat het enkele tientallen miljoenen zal gaan kosten. Het is vooral aan de exploitant om die investering op zich te nemen. U kunt begrijpen dat het dan onderdeel uit moet maken van een businesscase en dat de exploitant het op die manier zal beoordelen. In de kabinetsreactie is er overigens wel ingegaan op de situatie van Dronten en het verzoek van Dronten. In die kabinetsreactie zijn ook alternatieven aangedragen die mogelijk hetzelfde effect hebben voor de gemeente Dronten. Namelijk om de hinder zoveel mogelijk te beperken. Een voorbeeld dat daar genoemd wordt, maar er zijn er meerdere en ook maken nieuwe technieken meerdere dingen mogelijk, is dat het verzamelpunt bij naderende vliegtuigen in de omgeving van Dronten zo'n 1000 voet hoger ligt waardoor de overlast voor de inwoners van Dronten beperkt zal blijven. Maar nogmaals er zijn ook andere technieken die ook in het Alders advies genoemd worden als alternatief voor het verzoek van Dronten. Het is natuurlijk altijd een afweging van kosten en baten. Bovendien levert een dergelijke baanverdraaiing, ik heb dat ook al gezegd tijdens de behandeling van het Alders advies, op andere plekken weer problemen op. Inpassing in het luchtruim of overlast op andere locaties. Daarmee denk ik de vraag beantwoord te hebben, voorzitter."

De voorzitter: "Wij zullen eens kijken of de heer Oost dat ook vindt. Hebt u nog een reactie?"

De heer Oost: "Nou, ik had hier nog een laatste vraag staan over vitale coalities. Of u, zo nodig, ook met vitale coalities investeringen wilt financieren? Want dat zou ook kunnen betekenen dat bepaalde zaken naar voren gehaald kunnen worden, bijvoorbeeld."

De voorzitter: "De gedeputeerde."

Gedeputeerde Lodders: "Ja, nou goed, dat zal blijken uit het document waar ik naar verwezen heb. De ontsluiting van de luchthaven zelf staat gewoon in het P-MIRT. Dat is dus voor rekening van de provincie. In de overleggen die wij nu met het Rijk gaan voeren over de landzijdige bereikbaarheid zullen wij uiteraard ook een deel van de rekening bij het Rijk neer proberen te leggen. Misschien wel een heel groot deel van de rekening. Dat zou u ook als een vitale coalitie kunnen zien. Als het gaat om de baanverdraaiing, enkele tientallen miljoenen euro's - ik heb begrepen dat je het dan eerder over € 30.000.000 dan over € 20.000.000 moet hebben- denk ik dat dat bedragen zijn waarvoor het heel moeilijk is om vitale coalities te vinden."

De voorzitter: "Dank u wel. Daarmee is dit onderwerp afgehandeld."

5. *Vaststellen lijst van ingekomen stukken d.d. 26 september 2012*

De voorzitter: "Ik stel voor om de lijst van ingekomen stukken conform de adviezen af te doen. De heer Rijsberman wil hier het woord over. Ga uw gang."

De heer Rijsberman: "Dank u wel, voorzitter. Nummer 14 op de lijst van ingekomen stukken betreft een mededeling over besluiten van Gedeputeerde Staten. Ik zou graag om behandeling van dat stuk verzoeken. Een en ander in lijn met de motie waar dit een uitvloeisel van is."

De voorzitter: "Ik begrijp dat u voorstelt om het in een opinieronde te agenderen of hier in Provinciale Staten?"

De heer Rijsberman: "Eerst in een opinieronde lijkt mij een heel goed idee."

De voorzitter: "Prima, dan zullen wij dat via de griffie in de planning opnemen zodat het geagendeerd wordt. Nog andere opmerkingen bij de ingekomen stukken? Dat is niet het geval. Dan stellen wij ze conform de adviezen vast met inachtneming van het zojuist genomen besluit."

6. Vaststellen verslagen/notulen

- . Notulen besluitvormingsronde d.d. 5 september 2012
- . Verslag van opinieronde 1 d.d. 5 september 2012
- . Verslag van opinieronde 2 d.d. 5 september 2012
- . Verslag van opinieronde 3 d.d. 5 september 2012
- . Verslag van opinieronde 4 d.d. 5 september 2012
- . Verslag van opinieronde 5 d.d. 5 september 2012

De voorzitter: "Wij hebben een voorstel tot wijziging ontvangen bij de notulen. Bij de aanwezigen staat nog vermeld mevrouw Van der Meij. Dat moet uiteraard mevrouw Röttscheid zijn. U was er echt bij. Ik kan dat bevestigen. Dus ik neem aan dat u allen akkoord gaat met die wijziging. Dan is aldus besloten."

7. Hamerstukken

- a. Derde wijziging Subsidieverordening Natuur en Landschapsbeheer

De voorzitter: "Moet er nog een stemverklaring afgelegd worden? Is daar behoefte aan? De heer Jansen van de PVV. Ga uw gang."

De heer Jansen: "Dank u wel, voorzitter. Vanwege het fiasco Oostvaarderswold is het wenselijk om mandatering aan het zittende college tot een minimum te beperken. Daarom zal de PVV tegen de subsidieverordening stemmen."

De voorzitter: "Dank u wel. Nog anderen die een stemverklaring af willen leggen? Dat is niet het geval. Dan is het voorstel aangenomen."

8. Bespreekstukken

- a. Benoeming de heer E. Sloot als lid van het Presidium

De voorzitter: "Wenst iemand hierover het woord? Dat is niet het geval. Kunnen wij de heer Sloot bij acclamatie benoemen? Kan dat? Prima. Dan doen wij dat."

Applaus.

De voorzitter: "Hartelijk welkom in het presidium."

- b. Overstap van Statenlid de heer S.J. Kok naar D66

De voorzitter: "De heer Van Klaveren heeft verzocht om agendering van dit punt. Ik stel voor dat u het debat opent. Wij debatteren in twee termijnen in deze discussie. Ik geef de fracties de gelegenheid om in eerste termijn het woord te voeren en daarna kijken wij of een tweede termijn nodig is. Mijnheer Van Klaveren U kunt beginnen."

De heer Van Klaveren: "Dank u wel, voorzitter. Ja, communisten, pacifisten, socialisten en linkse christenen zijn in politieke zin geen groepen waar de PVV heel vrolijk van wordt. En laat GroenLinks nu net de verzamelaars zijn van al deze politieke dwalingen. Hoe minder GroenLinks hoe beter zou de PVV zeggen. Dit moet echter wel op een heuse en democratische

manier gebeuren. Dat is hier, wat ons betreft, niet gebeurd. De Flevolandse politieke kleinkinderen van de heren Gruijters en Van Mierlo, lijken de begrippen democratiseren en bestuurlijke vernieuwing sinds vorige week een geheel eigen en nieuwe invulling te geven. Democratiseren is blijkbaar een persoonlijke aangelegenheid geworden van gekozenen en bestuurlijke vernieuwing is de politieke verhoudingen wijzigen die burgers, op basis van verkiezingen, wensten. Dat de heer Kok niet koersvast is en twijfels heeft over zijn visie op politiek, betekent niet dat ook stemmers van GroenLinks zulke draaikonten zijn. Zij hebben hun stem uitgebracht op GroenLinks en niet op D66. Het zou D66 als partij dan ook sieren, als partij die zich laat voorstaan op een missie voor meer democratie, dat zij de stem van de kiezer zou respecteren. Het mogelijke argument dat wij net ook al hoorden van mijn collega van de VVD dat de kiezer formeel kiest voor een persoon en niet voor een partij, want dat is bij wet inderdaad zo, wordt als het gaat om Statenverkiezingen in praktische zin genuanceerd door een wetenschappelijk onderzoek van de universiteit van Tilburg van vorig jaar waaruit blijkt dat bij Statenverkiezingen specifiek van de GroenLinks stemmers slechts 4,6 % stemt op de persoon van de lijsttrekker. Maar liefst 81 % geeft aan specifiek op het partijprogramma en de ideologie van de partij te stemmen. D66 kaapt dus simpelweg een GroenLinks zetel. Een deel van de Flevolandse burgers heeft, hoe onverstandig ook, gekozen voor het programma van GroenLinks. Dat heet democratie. De PVV roept D66 dan ook op om de stem van de burger te accepteren en niet vanuit opportunistische dwalend Statenlid in te lijven. D66 gaf tijdens de landelijke campagne van enkele weken geleden al aan, het referendum overboord te hebben gegooid. Vandaag zijn wij wellicht getuigen van de nieuwe invulling van de D in D66. Want met democratie heeft deze actie, wat de PVV betreft, vrij weinig meer van doen. Dank u voor de aandacht."

De voorzitter: "Dank u wel. De heer Stuivenberg. Ga uw gang."

De heer Stuivenberg: "Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, het is een goed gebruik dat de Socialistische Partij zich niet mengt in interne partij aangelegenheden van andere partijen. Dat ik op dit moment namens mijn fractie toch het woord hierover voer, komt voort uit hetgeen de heer Kok heeft gedaan. Uiteraard kan het zijn dat hij van gedachten is veranderd en zich niet meer thuis voelt bij GroenLinks. Dat accepteren wij. Wij accepteren niet het feit dat hij de zetel van GroenLinks meeneemt. Wij weten dat het juridisch tot de mogelijkheden behoort. Maar moreel gezien heeft de heer Kok onderschreven dat hij, gevraagd dan wel ongevraagd, als de zetel wordt teruggevraagd door GroenLinks, hij die terug zal geven. Daar geeft hij geen gevolg aan. Dat is de eigen keuze van de heer Kok. Erger is dat een democratische partij als D66 de gelegenheid biedt om een spijtoptant in haar fractie op te nemen. Dat vinden wij hoogst kwalijk. Wij nemen aan dat D66 vooruitlopend op hetgeen wij later zullen besluiten in het kader van de bezuinigingen op het budget van Provinciale Staten, de consequentie aanvaardt dat daarmee ook de twee burgerleden van D66 tot het verleden zullen behoren. Dank u wel."

De voorzitter: "Dank u wel. Ik hoor interrupties."

De heer De Reus: "Voorzitter, ik wilde al interrumperen bij de heer Van Klaveren maar u had het woord al gegeven aan collega Stuivenberg."

De voorzitter: "Ik geef toe dat u een voortvarend voorzitter hebt. We moeten even kijken zodat wij geen chaos krijgen. Er zijn heel veel mensen die mee willen doen aan het debat. En ik ben bezig met een eerste termijn."

De heer De Reus: "Ik heb geen behoefte aan het debat, voorzitter. Dat heb ik in het begin al aangegeven. Ik heb alleen een vraag aan collega Van Klaveren. Als dat mag met uw welnemen?"

De voorzitter: "Ik stel voor dat u die vraag stelt als u straks gewoon aan de beurt bent. Dan hoeft het geen interruptie te zijn. U komt dan vanzelf aan de beurt."

De heer De Reus: "Ik ben als was in uw handen voorzitter."

De voorzitter: "Ja, ik weet dat u graag zelf de orde bepaalt maar in dit geval wil ik het toch nog even zelf doen. Ik was bezig hier gewoon de lijst langs te lopen en de heer Rijsberman had zich gemeld. Ga uw gang."

De heer Rijsberman: "Ja, dank u wel voorzitter. Ik had eigenlijk verwacht dat u mij het woord zou geven na de heer Van Klaveren aangezien wij rechtstreeks worden aangesproken."

De voorzitter: "De voorzitter bepaalt de orde en niet iedere individuele fractievoorzitter. Dat is niet werkbaar. Ga rustig uw gang."

De heer Rijsberman: "Ik begrijp dat het nodig is om een partij als de PVV uit te leggen hoe ons staatsrecht in elkaar zit. Wij hebben in Nederland geen partijstelsel maar een lijststelsel. Mensen stemmen niet op een partij maar mensen stemmen op een lijst. Partijen zijn wel in het leven geroepen, ook als ze maar één lid hebben, om die lijsten aan te leveren. Maar mensen stemmen dus op een lijst met personen. Die personen worden vervolgens benoemd in bijvoorbeeld Provinciale Staten om de politiek waarvoor zij gekozen zijn naar hun beste eer en geweten te vervullen."

Mevrouw Luyer: "Voorzitter, mag ik interrumpen?"

De heer Rijsberman: "Als u het niet erg vindt wil ik graag mijn verhaal afmaken."

De voorzitter: "U krijgt na de heer Rijsberman het woord."

Mevrouw Luyer: "Nee, want ik stel helemaal geen prijs op deze uitleg. Wij weten allemaal dat het staatsrechtelijk kan. De vraag is of het moreel verantwoord is. Daar wil ik ook een paar vragen over stellen. Mijn ordevoorstel is eigenlijk dat u in de gelegenheid wordt gesteld om te reageren op vragen die andere fracties hebben. Dat lijkt mij wat efficiënter dan dat u steeds gaat reageren op één van ons."

De voorzitter: "Hier zie ik weer een fractievoorzitter die probeert de orde te bepalen. Dat wordt toch echt een beetje ingewikkeld want iedereen heeft zo zijn eigen opvatting hoe het moet gaan. U kunt een andere fractie niet vertellen wat zij wel en niet mag zeggen. U kunt er hooguit iets van vinden. Dat heeft u verwoord. Maar de verhoudingen zijn niet zo dat de ene fractie de andere mag vertellen wat zij wel of niet mag zeggen. Dat gaat echt niet. Dus ik stel voor dat de heer Rijsberman zijn verhaal afmaakt en dat u gewoon uw beurt afwacht. Ga uw gang mijnheer Rijsberman."

De heer Rijsberman: "Dank u wel. Zoals ons reglement van orde in de geest van de wet die daarvoor geldt ook stelt. Ik lees even artikel vijf de eerste regel voor: leden van Provinciale Staten kunnen zich verenigen tot een groep fractie genaamd. Nou, het gaat nog wat verder maar ik denk dat de strekking zich hiermee wel voldoende laat duiden. De leden van Provinciale Staten kunnen kiezen hoe zij hun fracties samenstellen. Het is gebruikelijk dat zij dat doen voor de lijst en de partij waarover zij gekozen zijn, maar dat is nergens verplicht. Als D66 zijn wij van oordeel dat wij onze achterban en onze kiezers in de huidige samenstelling van onze fractie heel goed kunnen bedienen. Met de heer Kok in onze fractie hebben wij het idee dat wij een versterking hebben gekregen van onze fractie. Ik wil echter wel benadrukken op dit moment dat wij geen enkel initiatief hebben genomen om de heer Kok tot onze fractie te doen toetreden. Ik denk dat dat een belangrijk onderscheid is nu. Ik zou nu, op het risico af dat ik weer wordt beschouwd als een fractievoorzitter die probeert de orde te besturen, aan de voorzitter willen voorleggen om de heer Kok zelf een verklaring over zijn overstap af te laten leggen. Dat geef ik de voorzitter in overweging. Ik wil het hierbij laten. Dank u wel."

De voorzitter: "Ieder Statenlid heeft in dit debat het recht om het woord te voeren. Dus als de heer Kok het woord wil voeren, kan dat."

De heer Siepel: "Voorzitter, mag ik u eraan herinneren dat ik mij iets eerder meldde dan de heer Kok."

De voorzitter: "Ja, maar er zijn aan deze kant ook heel veel mensen die zich gemeld hebben dus dat is relatief. Ik was bezig het rijtje af te gaan. Ik heb de heer Rijsberman gehad dus dan kijk ik gewoon verder het rijtje af. Ik begrijp van de heer Rijsberman dat de heer Kok ook wat wil zeggen. Daar is op zich niets op tegen want ieder Statenlid heeft het recht het woord te voeren. Ga uw gang."

De heer S.J. Kok: "Voorzitter, dank u wel. Ik ben blij weer in uw midden te zijn. Ik wil voorop stellen dat gezondheid het belangrijkste is. Het verlof heeft me goed gedaan. Ik dank een ieder voor de vele blikken van medeleven die ik heb ontvangen. Inmiddels wordt deze verlofregeling geëvalueerd door het Rijk en ik zal daar aan mijn bijdrage leveren. Wat dat betreft is de rechtspositie van volksvertegenwoordigers verbeterd. Voorzitter ik ben een volksvertegenwoordiger die zijn rechtspositie stevig bewaakt. Ook al, of juist, omdat mijn gezondheid kwetsbaar is. Mijn ziekteverlof heb ik ook gebruikt voor een ingrijpende bezinningsperiode op mijn politiek bestaan. Als volksvertegenwoordiger ben ik zonder last gekozen. Daardoor kan ik besluiten nemen in het algemeen belang. Het algemeen belang gaat boven het privé- en partijbelang. Juist in deze tijden, dat er moeilijke besluiten van volksvertegenwoordigers worden verlangd, ook wel aangeduid met het cliché: over je eigen schaduw heen kunnen springen. Tijdens mijn ziekteverlof heb ik moeten constateren dat mijn politieke idealen van rechtsstatelijkheid, vrijzinnigheid, innovatie en duurzaamheid beter vormgegeven kan worden bij een andere politieke groepering. Ik heb de rechten die ik volgens de provinciewet en het reglement van de Staten heb, gebruikt om over te stappen naar mijn nieuwe fractie D66. Voorzitter, ik heb mijn best gedaan om in de media niet met modder te gaan gooien en geen personen te beschadigen. Ook heb ik willen voorkomen dat mijn besluit invloed zou hebben op de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen. De commotie van vorige week heeft een beetje overschaduwd dat ik zeer veel positieve reacties op mijn besluit heb gehad. Die commotie valt trouwens in het niet vergeleken bij het doormaken van een beroerte. Ik wil nu vooral aan de slag gaan met die zaken die politiek urgent zijn. Bijvoorbeeld Oostvaarderswold en de begroting, om er maar een paar te noemen. Laten wij ons gaan bezighouden met gewichtige politieke zaken. Zo belangrijk ben ik niet. Dank u wel."

De heer Siepel: "Voorzitter, bij interruptie."

De voorzitter: "De heer Siepel heeft het woord. Ga uw gang."

De heer Siepel: "De heer Kok zegt dat hij als volksvertegenwoordiger zijn rechtspositie heeft willen bewaken. Zou de heer Kok kunnen uitleggen hoe hij het belang van de Flevolandse kiezer, dan bedoel ik met name die ruim 8000 kiezers die op GroenLinks hebben gestemd, bewaakt door deze overstap. Dat is mijn eerste interruptie. Ik heb er hierna nog twee."

De voorzitter: "Dan stel ik voor dat u die vragen gelijk stelt, want anders krijgen wij een tweegesprek en we waren bezig met een eerste termijn."

De heer Siepel: "Oké. Verder geeft de heer Kok aan dat hij zijn besluit heeft genomen in het algemeen belang. Kan de heer Kok uitleggen hoe het algemeen belang gediend is met zijn overstap waarmee hij geweld doet aan de representatieve afspiegeling die deze Staten van de Flevolandse bevolking behoren te zijn. Tot slot verklaart de heer Kok dat zijn politieke idealen beter tot hun recht komen bij een andere fractie dan bij GroenLinks. Betekent dat, dat de heer Kok veranderd is? Heeft hij ons al die tijd hier voor het lapje gehouden?"

De heer Pels: "Voorzitter, ik kan me voorstellen dat er meerdere fracties zijn die vragen hebben aan de heer Kok. Ik weet niet of het nu een handig moment is."

De voorzitter: "Ik zat ook even te aarzelen want mevrouw Luyer gaf ook al aan dat zij dat wilde. Ik kijk de fractie van D66 maar even collectief aan. Als u het goedvindt maken wij de eerste termijn af zodat u misschien op een aantal opmerkingen kunt reageren. Dan rekenen wij deze daarbij. Ik laat het aan de fractie over wie de beantwoording voor zijn rekening neemt. Zullen wij dat zo afspreken?"

De heer Siepel: "Ik begin langzamerhand moeite te krijgen met de schikking in deze procedure voorzitter omdat de D66 fractie er bewust voor gekozen heeft om niet als laatste te wachten met reageren. Dat betekent dat in eerste termijn alle sprekers die nu nog komen, niet bediend kunnen worden van een antwoord in eerste termijn van de D66 fractie. Dat is het eerste. Dat is meteen voor mij de motivatie geweest om in ieder geval een paar punten uit mijn eigen bijdrage als interruptie op de heer Kok te poneren."

De voorzitter: "Daar kan ik me iets bij voorstellen en mevrouw Luyer heeft er ook iets over gezegd. Er zijn ook anderen. De heer De Reus ook. Daar wordt het toch een beetje verwarrend van. Ik probeer er een orde in te krijgen. Ik stel voor, maar dat is nog steeds onderdeel van de eerste termijn, dat we toch de eerste termijn netjes afmaken. Zodat er vragen gesteld kunnen worden. Mochten de fracties die al het woord gevoerd hebben in die systematiek zeggen: maar dan had ik ook nog wel wat willen zeggen, dan geef ik hen daar de gelegenheid voor. Dan vragen we de fractie van D66 om daarop te reageren. Dan beginnen we daarna aan de tweede termijn. Dan kunt u zelf beoordelen of de antwoorden naar uw idee tot genoegdoening zijn of dat er daar nog een vervolg aan wilt geven. Maar wij kunnen niet kriskras ieder met een eigen gedachte over de procedure het debat voeren. Dat wordt te ingewikkeld."

De heer Siepel: "Ik wil in dat opzicht uw rol als voorzitter ook geen geweld aandoen. Maar dan wil ik wel vastgesteld hebben dat de beantwoording en de reactie van D66 in eerste termijn plaatsvindt voordat wij naar een tweede termijn gaan. Het zou ons sieren als wij kunnen afwijken van het reglement van orde door niet alleen de heer Kok maar ook de heer Rijsberman beide het woord te geven in de beantwoording op de eerste termijn. Maar goed."

De voorzitter: "Dat heb ik in de eerste termijn ook gedaan. Zij krijgen de gelegenheid maar zij beslissen zelf of zij dat doen. Was u verder klaar met uw betoog?"

De heer Siepel: "Nee, ik wil graag mijn eigen bijdrage uitspreken. Want voorzitter, in het licht van de politieke gebeurtenissen die de wereld bezighouden, lijkt het een onbeduidend bericht: Statenlid Jeroen Kok stapt over van GroenLinks naar D66. In de media heb ik deze overstap direct verrassend en bedenkelijk genoemd. Ik heb niet erg veel behoefte om over verrassend nu erg veel te zeggen. Het is een feit dat D66 en GroenLinks op belangrijke onderwerpen van standpunt verschillen. Maar kennelijk heeft de heer Kok hem moverende redenen om niet langer bij de GroenLinks fractie te willen horen. Dat kan. Maar de vraag die de heer Kok zichzelf gesteld zou moeten hebben is vervolgens: welk gevolg geef ik er aan? En die vraag moet beantwoord worden uit het gegeven dat de heer Kok is gekozen door 8457 Flevolandse kiezers die hun stem aan de fractie van GroenLinks toevertrouwen. In de media maar ook in de bijdrage net in eerste termijn, hebben zowel de heer Kok als de heer Rijsberman de overstap gemotiveerd of gelegitimeerd uit de overwegingen die de heer Kok voor zichzelf heeft gemaakt. Maar dat is niet de vraag die gesteld moet worden. De vraag die aan de orde is, is wat 8457 Flevolandse kiezers van de heer Kok verwachten. Willen zij hun stem vertegenwoordigd zien in een herkenbaar en onversneden GroenLinks geluid, of kan die stem ook gebruikt worden voor een ander standpunt. Bijvoorbeeld het standpunt van D66. Voorzitter als de 8457 kiezers hun stem liever aan D66 hadden willen geven, dan hadden zij dat in het stemhokje wel gedaan. Wat mij betreft en wat mijn fractie betreft, mogen deze kiezers zich bestolen voelen wanneer iemand weloverwogen en bewust afstand neemt van de partij en het programma waarop de betrokkene is gekozen. Wanneer de heer Kok beweert dat hij de standpunten van GroenLinks verder kan uitdragen via D66, houdt hij zichzelf en de Flevolandse samenleving voor de gek. Mijnheer Kok, voor iemand die gekozen is op een lijst van een politieke partij zijn er in uw situatie maar twee mogelijkheden: je zetel opgeven of zelfstandig verdergaan. Je zetel niet willen opgeven en je aansluiten bij een partij met een andere opvatting is aan de burger niet uit te leggen. U pleegt hiermee kiezersbedrog en beschaamt het vertrouwen dat de kiezer, via GroenLinks, in u heeft gesteld. Hiermee schaadt u het aanzien van de politiek en is het een zaak van ons allen geworden. Het zou de heer Kok sieren wanneer hij bereid is om in een publieke verklaring verantwoording af te leggen aan alle Flevolandse kiezers en daarbij niet alleen aan zijn eigenbelang te denken maar in te gaan op de vraag hoe hij het belang van 8500 kiezers kan behartigen door GroenLinks een zetel te ontnemen. Het meenemen van een zetel

die is toegedeeld aan een andere fractie, mag volgens de wet. Het betekent nog niet dat je daar als ontvangende partij aan mee moet willen werken. Wij duiden het opnemen van een Statenlid in een andere partij als het faciliteren van kiezersbedrog. In een discussie via Twitter heeft de fractievoorzitter van D66 laten weten onjuist geciteerd te zijn in een bericht in de Stentor van vorige week. De kop van het artikel luidt: overstap Statenlid Jeroen Kok houdt de gemoederen bezig. In het artikel wordt de heer Rijsberman als volgt geciteerd: 'zetelkaping gaat mij te ver', aldus de heer Rijsberman. 'Kok heeft aangegeven zijn zetel niet achter te willen laten bij GroenLinks. Hij heeft dan de keuze tussen alleen verdergaan of zich bij een andere fractie aansluiten. Ik begrijp de emotie van GroenLinks heel goed. Het is nooit leuk een zetel te verliezen. Aan de andere kant, als kleine oppositiepartij, maakt het niet zo heel veel uit of je drie of vier zetels hebt'. Het is de heer Rijsberman niet gelukt om in deze discussie op Twitter mij duidelijk te maken op welk onderdeel hij onjuist geciteerd is. Ik nodig de heer Rijsberman uit om toch nog eventjes te melden welke citaten uit het betreffende artikel niet van hem zijn maar door de Stentor aan hem zijn toegeschreven. Voorzitter, wanneer een groep kiezers zich bestolen en bedrogen voelt, is ook het aanzien van de politiek in het geding. Juist het aanzien van de politiek zouden de heren Kok en Rijsberman zich moeten aantrekken. Het democratisch bestel van politieke partijen is bedoeld om een stem te geven aan groepen kiezers. Onderdeel van dat systeem is dat de kiezer een partij soms groot maakt en soms klein. Wanneer gekozen volksvertegenwoordigers uit eigenbelang deze representatieve vertegenwoordiging geweld aandoen, schaadt dat het aanzien en het vertrouwen in de politiek. Wat mijn fractie betreft hebben Jeroen Kok en de D66 fractie dat aanzien en dat vertrouwen geen goede dienst bewezen. Dat zouden zij zich moeten aantrekken."

De voorzitter: "Dank u wel. Ik ga verder de rij langs. De heer Boshuijzen. Ga uw gang."

De heer Boshuijzen: "Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat de gedachte: dit is slecht voor de politiek en dit is slecht voor het aanzien van de Staten van Flevoland, een gedachte is die niet alleen mij bekropen heeft. Dat is vanavond wel duidelijk. Het eerste wat ik bij het vernemen van dit bericht heb gedaan, was een mail sturen aan de drie betrokken fracties. Liever gezegd: de drie betrokken collega's. Dat wil zeggen de voorzitter van de fractie van D66, de voorzitter van de fractie van GroenLinks en aan collega Jeroen. Mijn gedachte was bij die gelegenheid, ik heb dat bewust buiten de publiciteit gehouden, het moet mogelijk zijn om gezien de overeenkomst die er in denken en handelen tussen deze fracties en tussen deze leden van deze Staten is, mogelijk om te komen tot praktische samenwerking. Want ik was van meet af aan van mening dat als je al uit een fractie stapt, dan hoor je moreel gesproken je zetel in te leveren. Ik ken de politieke praktijk. Dat gebeurt dus niet. Vervolgens heb ik ook overwogen: het is niet ethisch om een nieuw lid in je midden te begroeten op basis van simpelweg die verklaring. Eigenlijk heb ik gedacht: je moet juist proberen die samenwerking te zoeken. Helaas heeft dat niets op mogen leveren. Vervolgens kom je dan tot de conclusie dat wat er gebeurd is bijna onherstelbaar is binnen deze Staten. Niettemin denk ik en vraag ik aan de betrokkenen: overweeg nu om met behoud van ieders zelfstandigheid, gewoon door te gaan en daarmee zo min mogelijk schade toe te brengen aan het belang van de kiezers die op de respectievelijke partijen hun stem hebben uitgebracht en daarmee de geloofwaardigheid van de politiek in Flevoland te handhaven. Dat was ook de reden waarom ik mij aanvankelijk verzette tegen deze discussie. Omdat ik nog steeds van mening ben dat dit onderling, in goed overleg, te regelen moet zijn. Dank u wel."

De heer Simonse: "Voorzitter, mag ik daarop reageren?"

De voorzitter: "U maakt het mij niet gemakkelijk hè. Maar doet u het maar even."

De heer Simonse: "Ja, mag het echt? U kunt soms zo streng zijn. Maar ik vind het heel fijn. Voorzitter, wij weten met zijn allen, dat is een publiek geheim, dat de 50+ fractie een soort ondertrouw constructie had met D66. Zet u die nu ook op het spel?"

De heer Boshuijzen: "Ik zet helemaal niets op het spel. Integendeel. U hebt volstrekt gelijk. Ik heb er bij mijn aantreden in de Staten geen twijfel over laten bestaan dat ik een verwantschap met D66 heb. Dat is wat ons betreft ook geen enkel probleem. Wij hebben tot nu toe, zoals u

het noemt: die verloving, keurig uitgezeten. Wat dat betreft was het juist voor mij de aanzet om dit voorstel tot een menage à trois aan te gaan."

De voorzitter: "De discussie begint nu een niveau te bereiken waarvan ik denk: het is wel voldoende voor de SGP waarschijnlijk."

De heer Oost: "U wilde dus ook overstappen?"

De voorzitter: "Ik stel voor dat we weer teruggaan naar het debat zelf. Mevrouw Bax had u het woord willen voeren? Ga uw gang."

Mevrouw Bax: "Dank u wel, voorzitter. Ik vraag mij een beetje af waar dit over gaat. Een aantal partijen maakt zich heel erg, heroïsch druk over de stemmers van GroenLinks. Ik vraag me dan ook wel een beetje af waar die bezwaren blijven wanneer partijen zowel landelijk, gemeentelijk als provinciaal stemgedrag vertonen dat finaal tegen het eigen programma indruist. Dat hebben wij hier ook meegemaakt. Vaak komen daar zelfs geheel geen debatten over."

Mevrouw Luyer: "Mag ik interrumperen? Want dit vraagt om een uitleg. U verwijst zelfs naar ons hier in de Staten. Kunt u concreet maken wanneer dat gespeeld heeft? "

Mevrouw Bax: "Ja, ik weet meerdere voorbeelden. Laten we het in mijn straatje houden, de nertsenfokkerij. Zowel landelijk als provinciaal is daar, nu vijf jaar geleden, dusdanig gestemd dat mensen tegen hun eigen programma in gestemd hebben. U niet."

De voorzitter: "Ik stel voor dat we de discussie niet teveel richten op de nertsen fokkerij. En teruggaan naar het debat."

Mevrouw Bax: "Ik vind dit wel een heel vaag heroïsch gedrag tegenover de GroenLinks stemmers. Terwijl hier vaak genoeg dingen gebeuren, misschien omdat de provincie en hier en daar de gemeente, een beetje onzichtbaar zijn voor de burger. Er wordt wel eens stemgedrag vertoond dat sowieso niet overeenkomt met de landelijke partijprogramma's. Ik denk: dan mogen wij daar ook wel wat meer aandacht aan besteden. Ik vind dat wij het in dit geval over moeten laten aan de stemmers. Ik denk dat de stemmers van GroenLinks en D66 zelf maar moeten laten zien hoeveel vertrouwen zij nog hebben in D66 en GroenLinks. Dank u wel, voorzitter."

De voorzitter: "Dank u wel. De fractie van de VVD. De heer De Reus."

De heer De Reus: "Dank u wel, voorzitter. Wij hadden geen behoefte aan een debat. Dat hebben we eigenlijk helemaal niet. Ik was het met de eerste woorden van mevrouw Bax eens. De woorden: waar gaat het hier over? Tot haar uitleg kwam. Toen begreep ik het niet meer. Maar alla, dat kan aan mij liggen. De VVD is van mening dat wij beter in de Staten over belangrijkere dingen kunnen spreken waar de bevolking wat aan heeft dan ons met elkaar bezig te houden met een soort navelstaarderij. Dat is het eerste. Het tweede punt. Wat ik wel vind, is dat de overstap van de heer Kok de landelijke verhoudingen iets beter weergeeft op dit moment. D66 is iets gegroeid en GroenLinks is iets gekrompen. Dat geeft dus in de Staten een betere afspiegeling weer. Ik had eigenlijk willen interrumperen bij de heer Van Klaveren, maar dat mocht toen niet van u. Dus mijn vraag, als het mag voorzitter, is: Mijnheer Van Klaveren, als ik u goed begrijp vindt u dan dat de heer Kok zijn zetel had moeten inleveren?"

De voorzitter: "Misschien kunt u dat in uw tweede termijn straks meenemen. Dan houden wij nog een beetje de orde erin. De vraag wordt dus zo beantwoord. Ik ga even door. De fractie van de PvdA."

Mevrouw Bax: "Voorzitter, mag ik even een reactie geven op de heer De Reus?"

De voorzitter: "U hebt al gezien dat ik hevige pogingen doe om de orde een beetje in stand te houden. Af en toe beweeg ik wel een beetje mee maar ik heb het gevoel dat als u maar een kootje van mijn vinger krijgt, u gelijk mijn hele hand pakt. Wij hadden een afspraak dat wij een eerste termijn doen. U weet van mij dat ik in eerste termijn fracties het liefst de gelegenheid geef even hun verhaal te houden en dat ik in tweede termijn liever dat interrumpieren wat meer zie. Daar probeer ik mij toch een beetje aan te houden. Het wordt anders te chaotisch. Dus ik maak het rondje af. Het is bijna af. Als u nog een heel klein beetje geduld hebt. Wij hoeven alleen nog de PvdA en het CDA te doen en dan zal ik wat meer ruimte geven voor interrupties en debat. Ja, de SGP heeft al wat gezegd. Die is misschien klaar. De PvdA, de heer Pels."

De heer Pels: "Dank u wel, voorzitter. Ik wil er zeker geen gewoonte van maken, maar ik kon mij deels vinden in het verhaal van de PVV. Ik overweeg nog geen overstap. Ik vind het ook jammer dat je er geen lid van kan worden. De PvdA heeft zich verbaasd over deze overstap. Zowel van de heer Kok, lijsttrekker van GroenLinks bij de vorige verkiezingen, als van D66. Het staat iedereen natuurlijk vrij om van mening te veranderen en ook om van partij te veranderen, maar een zetel is geen persoonlijk eigendom. Een zetel vertegenwoordigt kiezers en het is dus ook geen interne of persoonlijke kwestie. Wij vinden het dan ook goed dat we daarom op deze plek hierover spreken. Ik ben ook blij dat de heer Kok in ons midden is en dat hij de bereidheid heeft om er zelf ook over te spreken. Dat was tot nu toe namelijk nog niet gebeurd. Het geldt zeker voor een lijsttrekker dat je kiezers vertegenwoordigt. Het is al eerder gezegd. Heel veel kiezers stemmen op een lijsttrekker. Niet zozeer vanwege de persoon van de lijsttrekker maar omdat hij nu eenmaal als eerste het gedachtegoed van die partij vertegenwoordigt. Je kunt je afvragen of Jeroen Kok als nummer vier van D66 evenveel stemmen zou hebben gekregen. Ik waag dat te betwijfelen. Wij gunnen D66 best een extra zetel maar het zijn niet uw kiezers. Dat is de kern van het probleem. Tenslotte heb ik een aantal vragen in de richting van de heer Kok. Waarom bent u niet gewoon lid geworden van D66 en probeert u over drie jaar op de lijst te komen? Dat zouden wij een sympathieker manier vinden. Wat betekent dit voor uw inhoudelijke koers? U heeft zich, zowel in de gemeenteraad van Lelystad als in deze Staten, jarenlang verzet tegen de groei van de luchthaven Lelystad. Volgens mijn informatie staat D66 daar anders in. Hoe verkoopt u dat? Het gaat ook over geloofwaardigheid. Dat zou ik ook willen zeggen in de richting van mevrouw Bax. Het gaat over geloofwaardigheid. Het is niet geloofwaardig als u als vegetariër morgen bij McDonald's staat. Dat is ook waar het in de politiek over gaat. Je hebt een verhaal en daar probeer je steun voor te verwerven."

Mevrouw Bax: "Ik zit hier niet als vegetariër."

De heer Pels: "O, nu ben ik helemaal geschokt. Voorzitter dat was het wat ons betreft in deze eerste termijn."

De voorzitter: "Dank u wel. Mevrouw Luyer van het CDA."

Mevrouw Luyer: "Dank u wel voorzitter. Misschien kan ik het wat korter maken. Ja, wij werden natuurlijk allemaal geconfronteerd met vrij vreemd nieuws. Fractievoorzitter GroenLinks stapt over naar D66. Je wordt daar natuurlijk op aangesproken als Statenfractie. Daarom ben ik ook van mening dat het goed is dat wij er hier met elkaar over spreken. Want het gaat ook om het aanzien van de democratie. Daar wil ik nog wat over zeggen. Ik wil eigenlijk ook wel kwijt dat het een goed bericht is, beste Jeroen, want het betekent dat het veel beter gaat met je gezondheid. Dat ging ook door mij heen toen ik dat bericht vernam. Dat wil ik eigenlijk ook hier gezegd hebben. Natuurlijk gaat gezondheid bijna boven alles. Dus dat bij deze. Maar ik heb wel een paar vragen waar ik graag antwoord op zou willen krijgen. De eerste vragen zijn voor Jeroen Kok. Waarom hebt u, nadat bleek dat u zich blijkbaar niet meer kon vinden in de lijn van GroenLinks, er niet voor gekozen hetzij op te stappen, hetzij als eenmansfractie verder te gaan? Dat is ook al eerder gevraagd. Waarom hebt u gekozen voor een andere fractie en wel voor D66? Betekent dat, dat uw standpunten op een aantal dossiers veranderd zijn? Ik noem bijvoorbeeld het vliegveld. Daar zou ik wel nieuwsgierig naar zijn. Vindt u, net als wij, dat hier sprake is van kiezersbedrog? Immers, geen burger heeft op u gestemd als vertegenwoordiger van D66. Het is al door andere fracties in andere bewoordingen ook al gezegd. Ik heb vragen aan D66. Waarom heeft u besloten om uw fractie tussentijds uit te breiden? Vindt u, net als wij, dat u hierdoor

meewerkt aan kiezersbedrog? Immers, men heeft in 2011 niet gekozen voor de heer Kok en D66 heeft bij de Statenverkiezingen toen geen vier zetels gewonnen. Is dit niet des te meer schadelijk voor D66 aangezien u zich er juist op voor laat staan een democratische partij te zijn. Ik heb ook nog een vraag aan de heer Miske. Wat is uw opvatting over de overstap van uw voormalige fractievoorzitter? Ik laat het overigens aan u of u daarop wilt antwoorden. Het mag duidelijk zijn, dat het CDA zich over deze overstap bijzonder heeft verbaasd. Wij zijn van mening, dat ook al is deze overstap juridisch mogelijk, deze moreel toch dubieus is. Wij zijn van mening dat deze handelswijze het aanzien van de democratie en het democratisch gekozen bestuur, ons dus, schaadt. Dank u wel."

De voorzitter: "Dank u wel. De heer Simonse."

De heer Simonse: "Voorzitter, ook de SGP heeft zich verbaasd over de stoelenruil in de Staten. Het maakt ons boos. Helemaal omdat het in de pers vergeleken werd en vergoelijkt werd door D66, met de ellende die ontstaat door overspel in een huwelijk. Ook de SGP verwerpt met kracht de gang van zaken en doet een beroep op het morele besef van zowel de heer Kok als van D66. Wat is een stem op een persoon die hoort bij een partij in Flevoland waard?"

De voorzitter: "Dank u wel. Nog voor D66 het woord voert, heeft de heer Miske van GroenLinks zich bij mij gemeld. Ga uw gang."

De heer Miske: "Dank u wel, voorzitter. Er is al heel veel gesproken en er is al heel veel gezegd. Met name de woorden van de ChristenUnie van de heer Siepel zijn mij en ons als Statenfractie, uit het hart gegrepen. Daar kan ik eigenlijk ook niets aan toevoegen. Wat ik wel kan zeggen is dat wij als Statenfractie zeer verrast waren door de keuze van Jeroen Kok. Wij respecteren zijn keuze, als hij zich beter thuis voelt bij een andere partij. Maar wij respecteren niet zijn keuze dat hij zijn zetel meeneemt. De GroenLinks kiezer heeft die zetel aan onze partij gegeven en niet aan de persoon Jeroen Kok. Ik ben ook benieuwd naar de beantwoording van D66. Zij beroepen zich op de formeel juridische kant. Het lijkt mij wel een logische inzet. Zeker met een jurist in hun midden. Maar het gaat vooral om het morele appèl dat hier gedaan wordt en het feit dat zij de zetel van GroenLinks eigenlijk innemen terwijl de kiezer hem aan GroenLinks heeft gegeven. Ik ben dus zeer benieuwd naar de beantwoording van zowel Jeroen Kok, van wie ik ook alleen inhoudelijk via persberichten heb kunnen vernemen wat zijn beweegredenen zijn. Die zijn vrij summier tot nu toe. Ik ben ook benieuwd naar de beantwoording van de D66 fractie."

De voorzitter: "Dank u wel. Voordat ik D66 het woord geef, heb ik nu iedereen die dat wilde voldoende gelegenheid gegeven om zijn mening te geven? Dat is het geval. Wie van D66 voert het woord? De heer Rijsberman. Begint u maar."

De heer Rijsberman: "Voorzitter als u ons toestaat zal ik vragen beantwoorden die gericht zijn aan mijn fractie in het algemeen en daarna kan, wat mij betreft en als u het ook goedvindt, de heer Kok de vragen die rechtstreeks aan hem gesteld zijn, zelf beantwoorden op de manier die hem goeddunkt. Ik heb een heleboel meningen gehoord. Het is goed te weten maar ik heb een heleboel meningen gehoord waarbij ik niet de behoefte heb om erop te reageren. Ik sluit mij eigenlijk aan bij de woorden van de heer De Reus. Wij zitten hier, als D66 in ieder geval, om de politiek te bedrijven waarvoor wij gekozen zijn. Dat doet de heer Kok ook. Wij kunnen dat, naar ons idee, het beste in de samenstelling zoals die nu is. Daar wil ik het eigenlijk bij laten. Ik vind dat wij al lang genoeg over onszelf gesproken hebben."

De heer Siepel: "Voorzitter, bij interruptie. Ik heb een directe vraag aan de heer Rijsberman gesteld. De vraag namelijk welk gedeelte van het citaat uit de Stentor onjuist is. Ik zou die vraag graag beantwoord zien. En als de heer Rijsberman dan toch nog een keer het woord krijgt, zou ik graag willen weten wat de representatieve vertegenwoordiging is voor een democratische partij als D66?"

De voorzitter: "De heer Rijsberman. "

De heer Rijsberman: "Ik heb er geen enkele behoefte aan om in dit gremium citaten die wel of niet door mij gedaan zijn in een of andere krant door een journalist, van commentaar te voorzien."

De heer Siepel: "Bij interruptie voorzitter. Kunt u bevestigen, mijnheer Rijsberman, dat u op Twitter heeft gezegd dat u niet geciteerd bent?"

De voorzitter: "De heer Rijsberman."

De heer Rijsberman: "Ik kan bevestigen dat ik gezegd heb dat het citaat waar u naar verwees, niet een citaat was wat ik heb gedaan. Het zijn hele andere citaten, voor een belangrijk deel, dan u hier aanhaalt. Het wordt een discussie over welles, nietes. Citaten die u erbij haalt en verdraait. Ik heb daar helemaal geen trek in en ik hoop dat u dat ook niet heeft."

De heer Siepel: "Voorzitter, het lijkt mij redelijk eenvoudig voor de heer Rijsberman om te bevestigen of te ontkennen dat het citaat dat ik net voorlas, uit zijn mond is opgetekend."

De heer Rijsberman: "Nou, zoals ik al zei, dat heb ik u ook al via Twitter verteld en dat heeft de wereld die mee heeft willen kijken al kunnen zien, in dat citaat zitten wat woorden van mij in maar daar heeft de journaliste iets anders van gemaakt. Zoals ik al zei ik heb er helemaal geen behoefte aan om hier te bediscussiëren wat een journalist in zijn of haar verantwoordelijkheid gedaan heeft met wat hij of zij gevonden heeft. Daar wil ik het bij laten "

De heer Siepel: "Voorzitter ik heb toch de behoefte om uit te leggen waarom dit voor mij erg belangrijk is. Omdat in de discussie die hierover ontstond, de heer Rijsberman afstand leek te nemen van het feit dat hij wist dat de heer Kok moedwillig de GroenLinks fractie zou willen schaden en hij daarbij zinspeelt op twee opties maar de optie voor de heer Kok om zelfstandig verder te gaan, kennelijk niet besproken is. Dat wilde ik graag vaststellen. De heer Rijsberman heeft er zo zijn idee over. Ik herinner u eraan, voorzitter dat ik de heer Rijsberman ook nog een andere vraag gesteld heb. Dat was namelijk: wat de representatieve vertegenwoordiging voor de Democraten66 waard is? "

De voorzitter: "Tot slot nog de heer Rijsberman."

De heer Rijsberman: "Wij zitten hier met drie mensen die van de D66 lijst gekozen zijn. Daarmee is, denk ik, de representativiteit van die kiezers gewaarborgd. Wij hebben iemand die bij onze fractie is aangesloten die ook een aantal kiezers vertegenwoordigt. Ik zie daar persoonlijk geen probleem in. Als u er anders over denkt moet u dat vooral doen."

De heer Siepel: "Ik zal zeggen hoe ik er over denk. Ik heb namelijk lak aan die representatieve vertegenwoordiging."

De voorzitter: "Prima. Ik stel voor dat we dit tweegesprek nu afronden. De heer Pels. Ga uw gang. "

De heer Pels: "Voorzitter, toch even bij interruptie. D66 is een partij die het democratisch gehalte hoog heeft. U spreekt anderen daar ook op aan. Dat doet u ook in dit huis. Ik herinner mij hele debatten over wat wel en niet betrouwbaar en geheim was en weet ik al niet meer. Daar hebt u ook gelijk in. Daar steunen wij u ook in. Dus het valt mij echt van u tegen dat u dit debat uit de weg gaat. Dat vind ik echt jammer."

De voorzitter: "Mijnheer Rijsberman."

De heer Rijsberman: "Ik heb geen behoefte aan een debat over uit zijn verband getrokken citaten van een journalist die vervolgens in dit huis nog een keer door de heer Siepel uit zijn verband worden getrokken op een toon van morele verontwaardiging die ik niet vindt passen bij een discussie die over fractieaangelegenheden gaat."

De heer Pels: "Daar heb ik op zich ook geen behoefte aan maar ik zou het wel goed vinden als u op de andere partijen in zou willen gaan die gewoon aan u gevraagd hebben wat u beweegt om dit te doen."

De voorzitter: "De heer Rijsberman."

De heer Rijsberman: "Volgens mij heb ik daar al antwoord op gegeven. Als het niet zo is hoor ik dat graag in uw tweede termijn."

De voorzitter: "Mevrouw Luyer."

Mevrouw Luyer: "Nou, een aantal fracties hebben vragen gesteld en wij hebben ook vragen gesteld. Legt u nu eens uit hoe u deze stap moreel naar de kiezers toe kunt verdedigen? Qua kiezers, qua representativiteit et cetera. Al die vragen. Ik denk dat het goed is, ook voor uzelf, om dat aan ons uit te leggen."

De heer Rijsberman: "Nou, u snijdt daar een heel juist punt aan, als u mij toestaat voorzitter. We hebben toevallig afgelopen weekend een ledenvergadering gehad van D66 Flevoland. Daar is dit ook ter sprake geweest. Ik heb daar verantwoording over deze keuze aan mijn kiezers en mijn leden afgelegd. Dat vind ik voldoende. Dank u wel."

De voorzitter: "Daarmee klaar? Dan ga ik over naar de heer Kok. Ga uw gang. "

De heer S.J. Kok: "Voorzitter, ik zit even te bedenken hoe ik dit zal insteken. Ik denk dat de kern van de discussie voor mij is, dat het een heel principiële besluit is dat ik heb genomen. Er vallen woorden als moraal en juridisch. Voor mij is het echt heel erg belangrijk dat Nederland een rechtsstaat is waarin wij dit rechtstatelijk hebben geregeld. De zetel hoort bij degene die daar door de kiezers is opgezet. Dat ben ik in dit geval. Ik heb geen zetel meegenomen, ik heb hem altijd gehad."

De voorzitter: "Interruptie van de heer Stuivenberg."

De heer Stuivenberg: "Voorzitter, maar het is toch zo dat de heer Kok schriftelijk heeft verklaard, bij GroenLinks, dat hij desgevraagd zijn zetel terug zal geven. Of heb ik het mis?"

De voorzitter: "De heer Kok."

De heer S.J. Kok: "Daar zit een hele ingewikkelde procedure aan vast binnen GroenLinks. Die is niet gevolgd binnen GroenLinks. Die is ook rechtstatelijk."

De voorzitter: " De heer Stuivenberg was het eerst met zijn interruptie en daarna komt de heer Miske aan het woord. De heer Stuivenberg."

De heer Stuivenberg: "Voorzitter, het gaat mij niet over de interne procedure bij GroenLinks. Maar de heer Kok verdedigt zich rechtstatelijk. Ik doe een beroep op zijn morele plicht daar waar hij schriftelijk heeft verklaard dat hij zijn zetel zal teruggeven, desgevraagd, dat hij daar gevolg aan geeft. Wanneer dit niet zo is dat hij dan over zich afroept dat hij onbetrouwbaar is."

De voorzitter: "Ik kom straks bij de heer Kok terug. De heer Miske."

De heer Miske: "Ja, begrijp ik nou goed van de heer Kok dat als GroenLinks een formeel verzoek indient dat de heer Kok toch zijn zetel weer afstaat aan GroenLinks? Dat hij daar dan aan mee gaat werken?"

De voorzitter: "De heer Kok."

De heer S.J. Kok: "Het besluit dat ik heb genomen is definitief. Ik reageer op het punt van de rechtstatelijkheid dat voor mij zeer principiële is. Ik ga er niet over discussiëren. U kunt er een

andere moraal over hebben maar in Nederland geldt de grondwet en de provinciewet en hier in dit huis geldt het reglement van orde van de Staten en daar houd ik mij aan. Dat is voor mij een zeer principiële punt. Dat is ook moraal. Daar houd ik het bij, voorzitter."

De voorzitter: "Mevrouw Bax."

Mevrouw Bax: "Ik denk dat uw stemmers ook heel principiële op GroenLinks hebben gestemd."

De voorzitter: "De heer Kok."

De heer Kok: "Dat was dan een vraag die ik niet goed heb beantwoord. Die wil ik nog wel beantwoorden. Ik ben niet van mening veranderd op inhoudelijke punten. Ook daar zou ik zonder last besluiten over nemen in overleg met mijn nieuwe fractie."

De heer Siepel: "Voorzitter, betekent dat, bij interruptie, dat de heer Kok het onversneden, onvervalste GroenLinks beleid en standpunten blijft uitdragen? Ook nu hij lid is van de D66 fractie?"

De voorzitter: "De heer Kok. "

De heer Kok: "Ik blijf mijn eigen standpunten, in overleg met de D66 fractie, uitdragen."

De voorzitter: "Dank u wel. Dan constateer ik dat de eerste termijn is afgelopen. Dan gaan we nu echt over, voor zover u dat wenst, naar de tweede termijn. De heer Van Klaveren heeft zich al gemeld. Ga uw gang."

De heer Van Klaveren: "Ja Dank u wel voorzitter. Allereerst voor de heer Pels. Iedereen is hier lid van de PVV fractie. Dus mocht het lidmaatschap het enige zijn dat u tegenhoudt. Als u hier en daar wat standpunten draait dan bent u van harte welkom om bij de volgende verkiezingen op de PVV lijst mee te doen. Ik zal antwoord geven op mijn collega aan de overkant, van de VVD. Zoals u weet ben ikzelf ook ooit uit een links liberale fractie gestapt. Dat was de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in Almere. Ik heb toen netjes mijn zetel teruggegeven. Ik ben dan ook absoluut van mening dat de heer Kok zijn zetel terug had moeten geven en ik zal alvast op uw waarschijnlijke vervolgvraag een reactie geven. De heer Wilders heeft zich nooit aangesloten bij een andere partij. Hij is een eigen partij gestart. Dat resultaat heeft geleid tot de op twee na grootste partij van Nederland waar, tijdens de laatste verkiezingen, bijna 1.000.000 mensen op hebben gestemd. Waarvan 90 % ex VVD. Daarmee is, wat ons betreft, die afsplitsing absoluut gelegitimeerd."

De heer De Reus: "Bij interruptie, voorzitter. De heer Van Klaveren geeft nu een fantastische legitimatie maar in zijn redenering maakt het niet uit want het was zijn eerste termijn en het maakte niet uit of je je bij een andere fractie aansluit. Je had geen mandaat. De heer Wilders had niet voldoende voorkeurstemmen toen hij de VVD fractie verliet. Dus hij had, in de redenering van de heer Van Klaveren, gewoon zijn zetel moeten inleveren. Dan had de hele PVV fractie hier ook nooit gezeten. Want ze hebben later op het succes meegelift van iemand die zijn zetel niet heeft ingeleverd terwijl hij uit een fractie stapte zonder kiezersmandaat."

De heer Van Klaveren: "Ja voorzitter, via u. Nou, volgens mij heeft u een ander verhaal gehoord van mij dan wat u net herhaalt. Ik heb niet gesproken over mandaten in mijn eerste termijn. Voor de rest snap ik dat u het heel vervelend vindt dat een heleboel zetels die wellicht bij de VVD hadden kunnen zitten, bij de PVV zitten. Maar wij zullen ons onversneden PVV geluid laten horen. Dat doen wij hier en in de Tweede Kamer."

De heer De Reus: "Bij interruptie. Wij zijn gewoon heel tevreden met onze constante groei die voortdurend doorgaat. Daar heb ik de PVV niet voor nodig."

De voorzitter: "Ik stel voor dat we weer terugkeren naar het onderwerp."

De heer Van Klaveren: "Voorzitter ik zou nog even willen reageren op hetgeen de heer De Reus net zei. U groeit niet constant, dat ten eerste. Misschien moet u de geschiedenisboekjes nakijken op hetgeen de VVD heeft gedaan in het verleden. Dat was groeien, krimpen, groeien, krimpen. U zit momenteel in een stijgende lijn. Dat is hartstikke mooi. Daar komen wij ook nog wel. "

De voorzitter: "Prima. Ik stel voor dat we terugkeren naar het onderwerp. Wij waren begonnen aan de tweede termijn. Had u, mijnheer De Reus in de tweede termijn nog iets willen zeggen. U wilde eigenlijk niet meedoen aan het debat maar ik heb u toch een paar keer gehoord."

De heer De Reus: "Nee, dank u voorzitter want het was eigenlijk nauwelijks een debat waar ik aan mee heb gedaan. Ik heb namelijk geen behoefte aan dit debat."

De voorzitter: "Dat is waar. U hebt niet meegedaan aan het debat. De PvdA, de heer Pels."

De heer Pels: "Voorzitter, wij hadden nog een vraag gesteld over het standpunt van de heer Kok over de luchthaven. Of dat nu gewijzigd is? O, dat heb ik dan gemist."

De voorzitter: "Hij heeft gezegd dat zijn standpunt daarop niet gewijzigd is. Dat heb ik zo begrepen"

De heer Pels: "Dan is het natuurlijk de vraag of hij die ruimte krijgt binnen de D66 fractie. Oh, dat krijgt hij. Dat wilde ik graag weten. Dank u wel voorzitter. Moet ik gelijk mijn bijdrage voor de tweede termijn doen?"

De voorzitter: "Ja, de tweede termijn want dit is een afrondende termijn en daarna krijgt u niet meer het woord."

De heer Siepel: "Voorzitter, ik wil graag een voorstel van orde doen want mijn fractie heeft behoefte aan een schorsing van 10 minuten."

De voorzitter: "Het is nu 20.45 uur. Een ordevoorstel gaat eigenlijk altijd voor. Het moet wel aangenomen worden door de vergadering. Laten wij het even netjes doen. Gaat u akkoord met dit ordevoorstel om te schorsen? Mag ik dat even bij handopsteking zien?"

De heer De Reus: "Voorzitter, ik vind 10 min veel te lang. Ik ga akkoord met een schorsing, namens de VVD fractie van 1 min."

De voorzitter: "Maar u maakt dat niet uit. Ik zie hier weer een fractievoorzitter die de orde probeert te beïnvloeden. Gaat u akkoord met een ordevoorstel van de ChristenUnie om te schorsen? Mag ik even handen zien? Het is een overduidelijke meerderheid, dat zie ik al. De VVD krijgt niet haar zin in dit geval. 20:55 uur vergaderen wij weer verder."

Schorsing

De voorzitter: "Ik heropen de vergadering en geef het woord aan de heer Siepel."

De heer Siepel: "Ja voorzitter, als u het goedvindt wil ik gelijk gebruikmaken van mijn tweede termijn. We hebben de schorsing gebruikt om met een aantal fracties te komen tot de tekst die de titel draagt: motie van treurnis. Deze motie wil ik graag indienen en met uw goedvinden ga ik hem ook voorlezen. De motie luidt als volgt: Provinciale Staten van Flevoland in vergadering bijeen op 26 september 2012, overwegende dat: 1. Een Statenlid is overgestapt van GroenLinks naar D66; 2. Daarmee geen recht wordt gedaan aan de verkiezingsuitslag; 3. D66 een publiek debat hierover uit de weg gaat. Spreken uit: deze gang van zaken te betreuren en gaan over tot de orde van de dag. De motie wordt ingediend door: ChristenUnie, PVV, CDA, SP, PvdA, SGP en GroenLinks."

De voorzitter: "Dank u wel. Kunt u ermee akkoord gaan dat de motie nu in behandeling wordt genomen? Is er behoefte om hem te kopiëren of is de tekst u volstrekt helder? De tekst is iedereen volstrekt helder. Dan hoeven wij niet te schorsen om te kopiëren. Dan gaan we door met de tweede termijn. Wie van u wil in tweede termijn nog het woord voeren? Ik kijk even de kring rond. De heer Miske, ga u gang."

De heer Miske: "Dank u wel, voorzitter. Ik merk overigens op dat de heer Kok even afwezig is. Misschien een beetje lastig praten terwijl hem heel veel vragen zijn gesteld. Ten eerste vinden wij het nogal hooghartig van D66 en ook van Jeroen Kok, om de vragen die alle Statenfracties hebben gesteld, niet te beantwoorden. Wij vinden dat eigenlijk ook hooghartige richting de kiezer. De kiezer heeft toch recht op uitleg. Zij beroepen zich alleen maar op de juridische kant van de zaak. Niet op de inhoudelijke kant waar iedereen toch zijn/haar vragen over heeft. Waar ook de kiezer in geïnteresseerd is. Wat mij wel opviel is dat Jeroen Kok heeft aangegeven dat hij bij zijn eigen standpunten, lees GroenLinks standpunten, blijft. Daarmee heeft hij ook indirect aangegeven dat er eigenlijk geen inhoudelijke redenen zijn om over te stappen naar D66. Misschien dat daar nog een toelichting op gegeven kan worden. Over wat de redenen dan wel zijn."

De voorzitter: "Nog andere fracties die het woord willen voeren? Wil D66 nog het woord voeren? De heer Rijsberman. Ga uw gang "

De heer Rijsberman: "Ik wil heel kort reageren. Ik denk dat wij moeten constateren dat wij al meer dan een uur over dit onderwerp aan het praten zijn. Daarmee is, denk ik, de constatering dat wij het publieke debat uit de weggaan, niet geheel gerechtvaardigd. Het kan natuurlijk zijn dat de ChristenUnie niet tevreden is met de antwoorden die zij krijgt. Dat moet de ChristenUnie zelf beoordelen. Maar ik denk dat die constatering toch wel aan enige twijfel onderhevig zou kunnen zijn. Verder als het gaat over de verantwoording aan de kiezer. Ik zou het wel verrassend vinden als een van de mensen van de andere partijen die hier in de Staten zitten op D66 gestemd heeft. Ik wil graag verantwoording afleggen aan mijn kiezer maar ik vermoed dat u dat niet bent. Daar wilde ik het bij laten. Dank u wel."

De voorzitter: "Interruptie van de heer Siepel. Dat is niet het geval. Dan stel ik voor dat we de motie in stemming gaan brengen. Gaat u daarmee akkoord? Mag ik weten wie er voor stemt?"

Stemming

Voor stemmen: GroenLinks, ChristenUnie, 50+, PvdD, SP, PVV, SGP, CDA, PvdA met uitzondering van de heer Sloot en twee stemmen van de VVD. Dat zijn 25 stemmen. Daarmee is de motie aangenomen."

9. Sluiting

De voorzitter: "Voor het overige hebben wij geen punten meer te bespreken. Ik sluit de vergadering en dank u allen hartelijk voor uw inbreng." (21.05 uur)

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten gehouden op 17 oktober 2012.

De griffier,

De voorzitter,